

Рушак І. Я., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Ільєнко О. В., економіст з договірних та претензійних робіт,
Льотно випробувальна і Доводча база, м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ БЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Динамічний розвиток цивільної авіації і все більш інтенсивна експлуатація глобальної мережі міжнародних повітряних ліній значною мірою підвищили економічну вагомість міжнародних повітряних сполучень, зросли форми співробітництва держав, однією з яких є спільні зусилля, спрямовані на забезпечення безпеки цивільної авіації. Завдання зміцнення загального миру і безпеки передбачає розширення і поглиблення міжнародного співробітництва у різних галузях міжнародних відносин. Для держав і міжнародних організацій рішення цієї проблеми полягає у пошуках ефективних міжнародно-правових засобів боротьби з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації.

Увага держав та міжнародних організацій до міжнародного повітряного транспорту помітно посилилася у зв'язку з різким падінням рівня безпеки польотів. Переважна більшість авіаційних подій та серйозних інцидентів сталися через недоліки в організації та виконанні польотів, також мають місце факти невиконання сертифікаційних вимог, пропонованих експлуатантам повітряного транспорту, порушення екіпажами встановлених правил польотів, перевантаження повітряних суден, провезення неоформлених в установленому порядку пасажирів і вантажу. Серйозну загрозу для безпечного виконання польотів представляє недостатня надійність авіаційної техніки, наявність конструктивно-виробничих недоліків, старіння авіаційного парку. Крім того існує проблема політичного бар'єру, який перешкоджає тому, щоб всі повітряні судна відповідали єдиним нормам, встановленим Міжнародною організацією цивільної авіації (ІКАО), метою і завданнями якої є регламентація міжнародних польотів цивільних повітряних суден у міжнародному і національному повітряному просторах із метою забезпечення їхньої ефективності і безпеки. Основна проблема полягає в тому, що частина держав з різних причин дозволяє авіакомпаніям винаймати повітряні судна, які не пройшли необхідного контролю експертами ІКАО. При цьому більшість аварій відбувається саме з повітряними суднами тих авіакомпаній, які не дотримуються необхідних норм, що в результаті чинить негативний вплив на забезпечення безпеки цивільної авіації [1, с. 95].

Як ми бачимо, забезпечення безпеки міжнародних польотів є однією з найголовніших цілей міжнародного повітряного права, які досягаються шляхом розробки заходів, що стосуються технічної надійності авіаційної техніки, аеропортів та інших засобів, використовуваних у міжнародній аеронавігації, шляхом установа правил і регламентів, що стосуються польотів і маневрування повітряних суден. Мета забезпечення безпеки міжнародної повітряної аеронавігації також досягається шляхом укладання міжнародних конвенцій з ініціативи ІКАО про незаконні акти, спрямовані проти безпеки повітряного судна і осіб або майна, які знаходяться на його борту. Також цьому слугують спеціальні конвенції профільного характеру: Конвенція про злочини і деякі інші акти, що чиняться на борту повітряних суден (Токійська конвенція 1963 року) [2]; Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаазька конвенція 1970 року) [3] і Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (Монреальська конвенція 1971 року) [4]. Над відкритим морем це завдання здійснюється органами ІКАО, а в межах державної території — відповідними національними службами.

Отже, важливість міжнародного повітряного простору, а також національного повітряного простору полягає в його інтенсивному використанні в транспортних цілях, що об'єктивно потребує точної регламентації такої діяльності як на національному, так і міжнародному рівнях. На нашу думку, необхідним є наділення ІКАО повноваженнями прийняття відповідних заходів за недотримання встановлених міжнародних стандартів щодо забезпечення безпеки. Також повинні проводитись регулярні перевірки експертами ІКАО стану безпеки в державі, з метою виявлення порушень в даній області, і додаткових перевірок після закінчення встановленого строку для усунення порушень. У разі невиконання приписів ІКАО щодо усунення виявлених недоліків, було б доцільним введення заборони для авіакомпаній, зареєстрованих в даній державі здійснювати міжнародні польоти.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що основною проблемою залишається виявлення і усунення колізій міжнародного і національного законодавства та встановлення єдиних обов'язкових правил, що сприятимуть підвищенню рівня безпеки міжнародної цивільної авіації і яких будуть дотримуватися усі держави.

Література

1. Халимова Г. Р. Роль регламентів ІКАО в забезпеченні принципу безпеки міжнародної цивільної авіації / Г. Р. Халимова // Вісник ТІСІ. – 2007. – № 3. – С. 95-100.

2. Токійська конвенція про злочини і деякі інші акти, що чиняться на борту повітряних суден 1963 року // Діюче міжнародне право / Ю. М. Колосов, Е. С. Кривчикова. – М.: Видавництво Асоціація міжнародного права – С. 283.

3. Гаазька конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 р. // Діюче міжнародне право / Ю. М. Колосов, Е. С. Кривчикова. – М.: Видавництво Асоціація міжнародного права – С. 283.

4. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, направленними проти безпеки цивільної авіації, 23 вересня 1971 р. // Діюче міжнародне право / Ю. М. Колосов, Е. С. Кривчикова. – М.: Видавництво Асоціація міжнародного права – С. 283.

УДК 349.6

Трескін Д. О., аспірант,
Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара,
м. Дніпропетровськ, Україна

ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Останнім часом космічні технології надають все більше можливостей для економічного зростання. При цьому необхідно зберегти культурну різноманітність держав. Водночас, неможливе досягнення значущих результатів без об'єднання зусиль усіх космічних держав. Делегації багатьох країн підкреслили можливості, які надаються завдяки використанню космічних технологій. Проте, задля покращення взаємодії держав в рамках космічних програм необхідно побудувати ефективні міжнародні правові механізми співпраці. Задля цього необхідно закріпити та дотримуватися етичних принципів космічної діяльності.

Питання використання космічного простору з урахуванням потреб усіх держав, особливо тих, що розвиваються, неодноразово підіймалося на міжнародному рівні. Йому присвячено багато праць видатних вчених світу, таких як А. Помпиду, М. Родота, Ю. Колосова та інших. Серед вітчизняних вчених розробкою проблематики дослідження та використання космічного права займався професор Беглий О. В.

Принцип використання космічного простору для потреб усіх держав, незалежно від рівня їх економічного розвитку, вперше був сформований у рамках Договору про принципи діяльності держав по дослідженню та використанню космічного простору, включаючи місяць та інші небесні тіла 1967 року. Стаття I Договору встановлює, що «Дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, здійснюються на благо і в інтересах всіх країн, незалежно від